

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

Associate degree-opleiding
Commerciële Economie
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

Associate degree-opleiding
Commerciële Economie
voltijd/deeltijd

Fontys Hogescholen
Fontys Hogeschool Economie &
Communicatie

CROHO nr. 80103

Hobéon Certificering & Accreditatie

11 juli 2022

Auditpanel

Dhr. drs. F. Vriens

Mevr. J. Bonsma-Haarlemmer MEd

Mevr. drs. G.J van der Vegt-Drost

Dhr. Q. Swart

Secretaris

Mevr. I. van der Hoorn MSc

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	2
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	8
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	23
6.	AANBEVELINGEN	24
BIJLAGE I	Scoretabel	25
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	26
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	29
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	30

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Hogescholen
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 30 augustus 2019
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Ad Commerciële Economie
registratienummer croho	80103
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Associate degree
graad en titel	Associate degree
aantal studiepunten	120 EC
afstudeerrichtingen	n.v.t.
locatie	Eindhoven
varianten	Voltijd en deeltijd
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	19 mei 2022

2. SAMENVATTING

De Associate Degree (Ad) opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen beoogt studenten op te leiden die na het afstuderen een bijdrage leveren aan het vakgebied van marketing en sales. Studenten kunnen na afloop van de opleiding op tactisch-operationeel niveau acteren binnen het brede werkveld van (online) marketing, sales en accountmanagement.

De Ad Commerciële Economie is naar het oordeel van het panel een mooie opleiding.

De opleiding is duidelijk praktijkgericht ingestoken, met regelmatig gastcolleges en bedrijfsbezoeken en opdrachten voor regionale bedrijven. Het onderwijs en de examinering zijn zorgvuldig opgezet en dekken de leeruitkomsten van het actuele, landelijke domeinprofiel van de Ad Commerce. Het panel is positief over het gerealiseerde niveau, de wijze waarop studenten doorstromen naar de bachelor en hun weg vinden in het werkveld.

De opleiding staat stevig en heeft tegelijkertijd oog voor de toekomst. Er is sprake van zelfreflectie en de ambities van de opleiding zijn helder in beeld; de persoonlijke leerroute van de student, ook in de voltijdopleiding, nog meer centraal te stellen. Het panel zou m.b.t. de voltijd variant met name aandacht willen vragen voor de balans tussen theorie en praktijk in het eerste jaar, de studiedruk en de wijze van beoordelen van de passiefolio's¹.

Gelet op de wijze waarop de deeltijd variant de aanbevelingen uit de visitatie van het Experiment Leeruitkomsten (2020) heeft opgepakt, trekt het panel de conclusie dat hier sprake is van een lerende organisatie die open staat voor en aan de slag gaat met aanbevelingen en een opleiding aanbiedt die aansluit bij de behoeften van werkende studenten.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

In zijn beoordeling weegt het panel mee dat de opleiding voor zowel de voltijd als deeltijdvariant uitgaat van de beoogde leerresultaten, zoals deze in samenspraak met het werkveld zijn vastgelegd in het landelijk domeinprofiel Ad Commerce. In de beoogde leerresultaten is op een passende manier aandacht voor onderzoekend vermogen. Ook de keuzes op het gebied van internationalisering zijn navolgbaar en internationalisering krijgt op een passende wijze invulling binnen de Ad CE door het in de context van de opdrachten terug te laten komen. Verder sluit de opleiding met haar brede profilering – met evenredige aandacht voor zowel sales als marketing – aan bij de behoeften van het regionale werkveld en bij het brede profiel van het instituut FHEC.

De Ad CE deeltijd heeft de Eenheden van Leeruitkomsten (EVL's) helder uitgewerkt en heeft opvolging gegeven aan de aanbevelingen vanuit de visitatie in het kader van het Experiment Leeruitkomsten (2020) om een werkveldcommissie FPE op te richten en de eenheden van leeruitkomsten te laten valideren door het werkveld.

Op basis van de bovenstaande positieve bevindingen, komt het panel op standaard 1 tot het oordeel 'voldoet' voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

In zijn overwegingen neemt het panel mee dat de Ad CE voltijd een opleidingsprogramma heeft ontwikkeld dat de beoogde leeropbrengsten afdekt. De opleiding heeft een praktijkgerichte insteek, waarin het regionale werkveld nadrukkelijk is betrokken. Het panel is onder de indruk van de wijze waarop het de opleiding lukt om bedrijven 'binnen te halen' in de opleiding.

Het panel merkt op dat het programma in het eerste jaar nog vrij traditioneel is met relatief veel kleine onderwijseenheden. Het panel weegt mee dat de opleiding dit zelf ook in het vizier heeft, hierop reflecteert en bij de herijking wil toewerken naar grotere onderwijseenheden. In het tweede jaar is dit reeds het geval.

---

¹ Het passiefolio is een portfolio met daarin de bewijzen en de reflecties van de student op de beheersing van de skills uit het Landelijk Domeinprofiel Ad Commerce.

De opleiding wordt verzorgd door een bevoegen en vakinhoudelijk deskundig team. De docenten hebben een relevante opleidingsachtergrond; de overgrote meerderheid heeft een masteropleiding afgerond. Met hun ervaring in de beroepspraktijk, zijn de docenten bovendien in staat om theorie en praktijk aan elkaar te koppelen. Studenten waarderen dit, evenals de betrokkenheid en nabijheid van docenten. De docenten krijgen de ruimte om zich te professionaliseren en zij benutten deze ruimte ook. Het panel vindt het verder een pré dat docenten zowel lesgeven in de Ad, de bachelor, de voltijd en de deeltijd. Dit zorgt voor een natuurlijke afstemming. De voorzieningen, informatie en de studiebegeleiding zijn op orde.

De Ad CE deeltijd heeft sinds de visitatie in 2020 een goede ontwikkeling doorgemaakt. De integratie van de BOKS-elementen in de leeruitkomsten, dat in het volgend studiejaar wordt uitgerold, is hiervan een sprekend voorbeeld.

Op basis van bovenstaande bevindingen, en met vertrouwen in de herijking van het voltijdse curriculum en de herpositionering van FPE, komt het panel voor beide varianten op standaard 2 tot het oordeel 'voldoet'.

Standaard 3. Toetsing

Het panel concludeert dat de opleiding voor haar beide varianten beschikt over een toetsprogramma dat de beoogde leeropbrengsten afdekt en studenten stimuleert zich te ontwikkelen. De manier waarop de toetsen worden geconstrueerd en afgenomen, zorgt voor een transparant, valide en betrouwbaar beoordelingsproces. Kalibraties, de BKE-scholing van docenten, en het gehanteerde vierogenprincipe bij toetsconstructie, dragen hieraan bij. De ontwikkeling van analyse van de toetskwaliteit achteraf naar ondersteuning bij de constructie van toetsen aan de voorkant door het ToetsExpertTeam, vindt het panel positief. De toetsen representeren verder het gewenste niveau en de beoordelingen zijn over het algemeen goed navolgbaar. Aandacht vraagt de opleiding voor de beoordeling van de skills in de voltijdopleiding.

De examencommissie vervult haar wettelijke taken. Samen met het ToetsExpertTeam (voltijd), de toetscommissie (deeltijd) en de reviewboard heeft zij zicht op de kwaliteit van de toetsen en de uitvoering ervan. Bovendien geeft de examencommissie er blijk van te weten wat er speelt binnen de opleiding(svarianten) en heeft zij helder voor ogen welke uitdagingen er liggen.

Het panel concludeert op basis van de bevindingen dat de opleiding met beide varianten voldoet aan de basiskwaliteit en het komt voor standaard 3 dan ook tot het oordeel 'voldoet'.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Het panel concludeert dat de studenten van zowel de voltijd- als deeltijdvariant met de diverse afstudeeronderdelen (voltijd: afstudeerstageopdracht, passiefolio en afstudeerzitting | deeltijd: portfolio's en assessments EvL 3 en EvL 4) laten zien dat zij de beoogde leerresultaten / leeruitkomsten hebben behaald. De toegepaste beoordelingscriteria en -formulieren zijn over het algemeen adequaat. En de beoordeling zijn veelal navolgbaar. Het panel vraagt, net als de examencommissie, aandacht voor de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het cijfer voor de afstudeerzitting in de voltijdvariant.

De alumni die ervoor kozen door te stromen naar de bachelor, ervaren een naadloze aansluiting. De alumni van de voltijdvariant vinden dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op het werkveld en zij vervullen functies die aansluiten bij het niveau en het profiel van de opleiding. Alumni van de deeltijdvariant ervaren dat zij door de opleiding zijn gegroeid in hun kennis, vaardigheden en professionaliteit en hen de mogelijkheid wordt geboden om binnen hun organisatie een hogere functie te bekleden.

Op basis van de positieve bevindingen met betrekking tot de gerealiseerde leerresultaten, komt het panel voor standaard 4 tot het oordeel 'voldoet' voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant van de Ad CE.

Algemene conclusie:

De Ad-opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen voldoet volgens het panel met zowel de voltijd- als de flexibele deeltijdvariant op de vier onderzochte standaarden aan de basiskwaliteit. Op basis van de beslisregels van de NVAO komt het panel tot een positief advies over de kwaliteit van de opleiding.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 11 juli 2022.

3. INLEIDING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de Associate degree-opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen. Fontys Hogescholen biedt de Associate degree-opleiding Commerciële Economie (CE) aan in voltijd en in deeltijd.

Plaats van de opleiding binnen Fontys

Fontys Hogescholen heeft haar opleidingen georganiseerd in instituten. De Ad-opleiding Commerciële Economie maakt deel uit van het instituut Fontys Hogeschool Economie en Communicatie (FHEC). Naast de Ad Commerciële Economie biedt FHEC nog diverse andere Ad- en bacheloropleiding aan, waaronder Accountancy, Bedrijfskunde, Communicatie, Finance & Control, International Business, Ondernemerschap & Retailmanagement, en Finance, Tax & Advice. In totaal betreft het elf voltijd- en acht deeltijdopleidingen.

Binnen FHEC zijn de deeltijdopleidingen ondergebracht bij Fontys PRO Economie (FPE). Dit geldt ook voor de Ad CE deeltijd. FPE richt zich specifiek op het ontwikkelen en verzorgen van onderwijs voor professionals in het kader van leven lang ontwikkelen.

Deeltijd en voltijd

De deeltijdvariant van de Ad CE is in 2016 gestart onder de vlag van de voorganger van FHEC² en is in 2018 overgegaan naar het onderwijspakket van FPE. FPE biedt een moderne vorm van deeltijdonderwijs, gebruikmakend van een digitale leeromgeving, waardoor studenten plaats- en tijdonafhankelijk kunnen studeren.

De Ad deeltijdopleiding Commerciële Economie neemt deel aan het Experiment Leeruitkomsten. In het najaar van 2020 vond in het kader van dit Experiment Leeruitkomsten een gezamenlijke visitatie plaats van de hbo-bacheloropleidingen Communicatie, Accountancy, Finance & Control, Finance, Tax and Advice, Bedrijfskunde en Commerciële Economie en de Associate degree-opleidingen Accountancy en Commerciële Economie. Dit betekent volgens de richtlijnen van de NVAO dat nu, in mei 2022, een update beoordeling wordt uitgevoerd bij de deeltijdopleiding. Hierbij is met name gekeken naar de opvolging van de aanbevelingen die voortvloeiden uit de visitatie in 2020.

De voltijdopleiding is in 2018 gestart en is onderdeel van FHEC. Dit instituut bestaat sinds 1 september 2019 en is een samenvoeging van vier voormalige economische instituten³ van Fontys in Eindhoven.

De eindverantwoordelijkheid van de voltijd Ad-opleiding is belegd bij dezelfde onderwijsmanager als die van de voltijd bacheloropleiding Commerciële Economie. Hoewel de beide Ad CE opleidingsvarianten afzonderlijk van elkaar opereren, hebben ze gemeenschappelijke kenmerken. Belangrijke, overeenkomstige kenmerken van beide opleidingen zijn de poule van docenten die in beide teams werken of hebben gewerkt, dezelfde leslocatie in Eindhoven, alsook hetzelfde opleidingsprofiel en dezelfde eindkwalificaties. Het grote verschil is gelegen in het feit dat beide opleidingen niet dezelfde Business Unit delen en zich beide op een andere doelgroep richten. Verder hanteren de beide opleidingen andere lesuren en ook de didactische strategieën verschillen van elkaar.

---

² De voorganger van FHEC was Fontys Hogeschool Marketing & Management (FHMM).

³ Het betrof Fontys Hogeschool Communicatie, Fontys Hogeschool Financieel Management, Fontys Hogeschool Marketing en Management en Fontys Hogeschool Management, Economie en Recht.

Karakteristiek van de opleiding

De opleiding leidt studenten op tot Ad Commerce professionals. Studenten functioneren op tactisch en operationeel niveau. Zij worden opgeleid om ervoor te zorgen dat producten die worden ontwikkeld en op de markt worden gebracht, zo goed mogelijk aansluiten bij de wensen en behoeften van potentiële klanten. De Ad Commerce professional bedenkt op basis van onderzoek producten, diensten, concepten en plannen en voert deze ook uit. De functies waar studenten toe worden opgeleid richten zich veelal op (online) sales, (online) marketing, accountmanagement, branding en het uitvoeren van marktverkenningen.

Landelijk overleg

Samen met zeven andere Ad CE opleidingen is Fontys Hogescholen vertegenwoordigd in het landelijk opleidingsoverleg (LOO) Ad Commerce. De andere hogescholen zijn: Avans Hogeschool (Avans Ad-Academy), Windesheim Flevoland, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, NHL/Stenden (locatie Emmen), Zuyd Hogeschool, Hogeschool Rotterdam (Rotterdam Academy) en Hogeschool Utrecht. Fontys levert momenteel de voorzitter van het LOO Ad Commerce.

Clustervisitatie

De Ad-opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen maakt onderdeel uit van de visitatiegroep HBO Ad Commerce samen met Windesheim.

Opvolging aanbevelingen vorige visitatie

Op 13 maart 2017 voerde een panel onder leiding van de NVAO een Toets Nieuwe Opleiding bij de deeltijd Associate degree opleiding van Fontys. Het panel kwam destijds tot het oordeel 'voldoende onder voorwaarde'. De voorwaarde die het panel stelde, luidde:

De opleiding levert uiterlijk 1 september 2017 een studiehandleiding aan voor het portfolio van de propedeuse waarin dit programmaonderdeel gedetailleerd en inhoudelijk adequaat en grondig is uitgewerkt. Dit houdt in dat de leerdoelen moeten zijn geformuleerd, de beoogde invulling van het portfolio wordt toegelicht en dat ook de uitwerking van de toetsing en beoordeling van het portfolio (inclusief toetsvormen en beoordelingscriteria) aan de gestelde kwaliteitsnormen voldoet.

De opleiding voldeed binnen de gestelde termijn aan deze voorwaarde. Andere aanbevelingen zijn er bij de TNO niet gedaan.

Tijdens de in 2020 uitgevoerde visitatie in het kader van het Experiment Leeruitkomsten, waar ook de deeltijdvariant van de Ad CE aan deelneemt, kwam het panel tot de volgende aanbevelingen.

- De opleidingen willen de opleidingsspecifieke Eenheden van Leeruitkomsten (EvL's) dit studiejaar door het werkveld laten valideren. Het panel doet de aanbeveling deze validatie uit te voeren (standaard 1).
- FPE heeft een werkgroep ingericht op de herpositionering van de EvL's. Het doel is om te onderzoeken hoe men elementen van de Body of Knowledge and Skills (BOKS) voortaan middels een EvL-assessment aan kan tonen waardoor de BOKS-toetsen ook een andere betekenis krijgen. Het panel vraagt de opleidingen deze ontwikkeling door te zetten om daarmee optimaal te profiteren van de voordelen die het experiment biedt en daarmee het beoordelen van de EvL meer leidend te maken ten opzichte van de BOKS-toetsen. Dit vraagt om een verrijking van de portfolio's op het gebied van de door de student gebruikte kennis en vaardigheden bij het realiseren van de leeruitkomsten (standaard 2 en 3).
- Het panel adviseert om de EvL meer centraal te stellen in plaats van de bijbehorende BOKS-elementen, daarmee worden de BOKS-elementen minder leidend (standaard 3).
- Voor de toekomst zou het panel de opleidingen willen laten heroverwegen of het praktischer is om aan het einde van de opleiding een toetsmoment te creëren voor de toetsing van de generieke hbo-skills (standaard 3).

In het kader van de huidige accreditatiebeoordeling, waarbij voor de deeltijdopleiding sprake is van een updatebeoordeling, is bij de verschillende standaarden aangegeven hoe de opleiding gevolg heeft gegeven aan de aanbevelingen van het toenmalige panel.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Beoogde leerresultaten

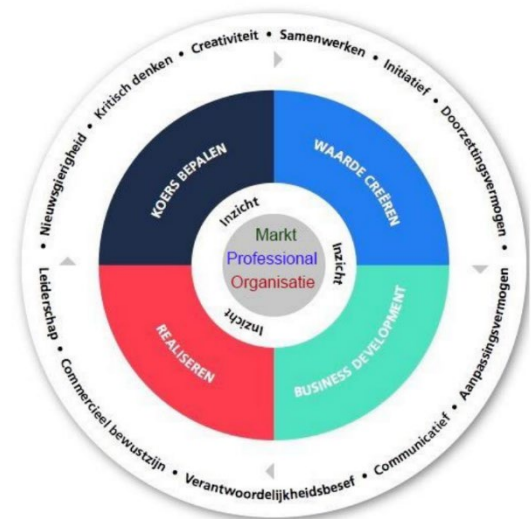
De Associate degree-opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen volgt het landelijk Domeinprofiel Ad Commerce 2021-2025. Dit geldt zowel voor de voltijd- als de deeltijdopleiding. Het domeinprofiel is opgesteld voor de vijf bekostigde Ad-opleidingen⁴ binnen het domein Commerce. Hiermee is het een breed domeinprofiel.

Het domeinprofiel is vervat in een model (figuur 1) waarin de professional, de organisatie en de markt centraal staan. Op basis van kennis van en inzicht in marketing en economie in bredere zin, ontwikkelen studenten zich als een breed opgeleide marketing- en/of salesprofessional in de domeinen 'koers bepalen', 'waarde creëren', 'business development' en 'realiseren'. Daartoe zullen zij moeten beschikken over belangrijke 21st century skills zoals opgenomen in de buitenste cirkel van het model.

Het landelijk domeinprofiel is ontwikkeld door het Landelijke Opleidingsoverleg Ad Commerce (LOO Ad CE), waaraan vertegenwoordigers van verschillende hogescholen deelnemen. Uit dit profiel blijkt dat het is opgesteld aan de hand van een gedegen proces, waarin ook het werkveld nadrukkelijk is betrokken. Bovendien sluit het profiel sterk aan op het Landelijke Opleidingsprofiel van de bacheloropleiding Commerciële Economie.

De leeropbrengsten van de Ad CE zijn af te leiden uit de schematische weergave in figuur 1 en betreffen:

1. Inzicht
2. Koers bepalen
3. Waarde creëren
4. Business Development
5. Realiseren
6. Skills van de commercieel professional

Figuur 1. Leeropbrengsten Ad CE

⁴ Het betreft de Associate degree-opleidingen Commerciële Economie, Commercieel Management, Marketing & Sales, Sales- en Accountmanagement, en Marketing Management.

De leeropbrengst 'Skills van de commercieel professional' bestaat uit elf vaardigheden, die zijn weergegeven in de buitenste ring van Figuur 1.

Het LOO Ad Commerce heeft in het Landelijk Domeinprofiel op transparante wijze inzichtelijk gemaakt dat de leeropbrengsten in overeenstemming zijn met de Dublin Descriptoren en met de beschrijvingen in het Nederlands Kwalificatieraamwerk NLQF voor niveau 5.

Profilering

Fontys heeft bewust gekozen voor een brede profilering van de Ad-opleiding Commerciële Economie, waarin zowel onderwerpen als sales, marketing en accountmanagement aan bod komen en er niet op een specifieke markt wordt gefocust. De opleiding kent geen specialisaties. De onderbouwing van de keuze voor een brede profilering is voor het panel goed navolgbaar en is o.a. gebaseerd op de behoeften en voorkeuren van het regionale werkveld en het belang dat zowel door het werkveld als de opleiding wordt gehecht aan interdisciplinariteit. Bovendien sluit de brede profilering ook aan bij het brede karakter van het instituut FHEC.

Het panel vraagt zich tegelijkertijd wel af of het, gelet op de persoonlijke leerroute die de opleiding graag wil bieden, niet mooi zou zijn als studenten toch ook voor een specialisatie zouden kunnen kiezen. Het panel raadt de opleiding aan hier, bij de herijking die momenteel gaande is, toch nog eens bij stil te staan.

Onderzoekend vermogen

De leeropbrengst 'Inzicht' (zie Figuur 1) is een vertaling van de Dublin descriptor 'onderzoekend vermogen'. Het verwerven van inzicht in een markt of organisatie draagt bij aan het opstellen van een functioneel plan en het beargumenteerd maken van keuzes. De opleiding heeft de leeropbrengst 'Inzicht' uitgewerkt in leerresultaten per leerjaar. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven en zijn voor het panel het bewijs dat de opleiding op een adequate wijze aandacht heeft voor de ontwikkeling van het onderzoekend vermogen van de Ad-studenten.

<p>Inzicht vormt de basis en is de verbinding tussen enerzijds de markt, de organisatie en de professional en anderzijds de leeropbrengsten en de skills. De Ad-er Commerce behoeft inzicht in de markt, de eigen organisatie en zichzelf om zijn werkzaamheden op niveau uit te voeren.</p>	
<p>Fase 1 (semester 1 en 2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De student kan in samenwerking met anderen, vanuit een gegeven probleem, een praktijkgerichte onderzoeksproject uitvoeren. ▪ De student kan relevante bronnen vinden. ▪ De student kan op basis van voorgeschreven theorieën, modellen en methoden relevante data verzamelen en verwerken. ▪ De student kan de belangrijkste onderzoeksresultaten <i>presenteren</i>. ▪ De student kan benoemen wat bedoeld wordt met een <i>onderzoekende</i> houding en bijpassend gedrag. 	<p>Fase 2 (semester 3 en 4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ De student kan in samenspraak met de docent (begeleider) het praktijkprobleem, alsmede de oorzaken en de effecten van dat probleem beschrijven. ▪ De student kan zelfstandig een matig complex onderzoeksproject uitvoeren. ▪ De student kan gerichte bronnen (o.a. vakliteratuur) zoeken en relevantie en geloofwaardigheid van de gevonden bronnen vaststellen. ▪ De student kan aan de hand van gekozen theorieën, modellen en methoden, data verzamelen en analyseren. ▪ De student kan onderzoeksresultaten aan de hand van een rapport en/of presentatie aan de opdrachtgever verantwoorden. ▪ De student kan een onderzoekende houding met bijpassend gedrag tonen.

Tabel 1. Uitwerking van de leeropbrengst 'Inzicht' naar fase.

Internationalisering

De opleiding verhoudt zich tot het landelijk profiel en volgt internationale ontwikkelingen, zodat zij hierop kan anticiperen als dat nodig is om de leeruitkomsten actueel te houden. Internationalisering is binnen de opleiding geen speerpunt. Bij de start van de opleiding heeft de opleiding het met het werkveld gehad over wat er in de basisrugzak van een student moet zitten. Daarbij moesten en moeten nog steeds concessies gedaan worden; zeker bij een tweejarige opleiding.

De studenten met wie het panel sprak, zouden het wel verrijkend hebben gevonden als ze meer hadden geleerd over bijv. interculturele communicatie. Tegelijkertijd geven ze aan dat het er misschien niet zo dik bovenop ligt, maar dat er toch wel aandacht is voor internationalisering. Dat zit enerzijds bijvoorbeeld in Engelse taalvaardigheid, maar ook in opdrachten voor internationale opdrachtgevers of opdrachtgevers die producten naar het buitenland exporteren. Om dit soort opdrachten te werven, heeft FHEC speciaal een relatiemanager aangesteld (zie ook standaard 2).

Het panel vindt het slim en pragmatisch om internationalisering in de context van de opdrachten terug te laten komen en begrijpt de keuzes die de opleiding hierin heeft gemaakt.

Ad CE deeltijd

Voor de flexibele deeltijdopleiding gelden eveneens de beoogde leeropbrengsten zoals geformuleerd in het landelijke domeinprofiel Ad Commerce. Deze zijn door Fontys verder uitgewerkt in vier Eenheden van Leeruitkomsten (EvL's). De uitwerking van de EvL's was tijdens de visitatie in 2020 in het kader van het Experiment Leeruitkomsten onderwerp van gesprek. Onder aanmoediging van het toenmalige panel, heeft FPE een eigen werkveldcommissie geïnstalleerd, die de opleidingsspecifieke EvL's inmiddels heeft gevalideerd. Ook leden van de werkveldcommissie van CE hebben hierbij meegekeken. Het panel vernam dat het werkveld onder de indruk was van de manier waarop de EvL's vorm hebben gekregen. De wijze waarop de BOKS elementen in de EvL's zijn verwerkt en hoe studenten de leeruitkomsten moeten aantonen, kan rekenen op waardering vanuit het werkveld.

Weging en Oordeel

In zijn beoordeling weegt het panel mee dat de opleiding voor zowel de voltijd als deeltijdvariant uitgaat van de beoogde leerresultaten, zoals deze in samenspraak met het werkveld zijn vastgelegd in het landelijk domeinprofiel Ad Commerce. In de beoogde leerresultaten is op een passende manier aandacht voor onderzoekend vermogen. Internationalisering krijgt op een passende wijze invulling binnen de Ad CE door het in de context van de opdrachten terug te laten komen. Verder sluit de opleiding met haar brede profilering – met evenredige aandacht voor zowel sales als marketing – aan bij de behoeften van het regionale werkveld en bij het brede profiel van het instituut FHEC.

De Ad CE deeltijd heeft de EvL's helder uitgewerkt en heeft opvolging gegeven aan de aanbevelingen vanuit de visitatie in het kader van het Experiment Leeruitkomsten (2020) om een werkveldcommissie FPE op te richten en de eenheden van leeruitkomsten te laten valideren door het werkveld.

Op basis van de bovenstaande positieve bevindingen, komt het panel op standaard 1 tot het oordeel 'voldoet' voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Uitwerking beoogde leeropbrengsten in programma

De voltijdopleiding heeft de beoogde leeropbrengsten uitgewerkt in leerresultaten per fase van de opleiding. In standaard 1 stond al het voorbeeld van 'Inzicht' uitgewerkt en hieronder is ter illustratie de uitwerking van de leeropbrengst 'Business Development' weergegeven.

Business development	
De Ad-er Commerce ontwikkelt in co-creatie met een kleine groep stakeholders onderscheidende en/of vernieuwende ideeën op tactisch niveau en passend binnen de gegeven strategie (context en kader) van de organisatie. In de kern probeert de Ad-er Commerce (samen met anderen) de tactische doelen van de organisatie te bereiken door passende activiteiten te ontwikkelen en concrete oplossingen te implementeren voor één of meerdere stakeholders.	
Fase 1 (semester 1 en 2) <ul style="list-style-type: none"> ▪ De student kan met basale vaardigheden een business model begrijpen en uitleggen. ▪ De student kan rekening houden met stakeholders en de organisatie. De student heeft inzicht in innovaties en/of veranderingen. ▪ De student kan op basis van marktgegevens en -ontwikkelingen op een operationeel (tot tactisch) niveau concepten uitwerken. ▪ De student heeft kennis van de basale business instrumenten voor communicatie en heeft eerste inzichten op de manier hoe hij in een business omgeving (schriftelijk en verbaal) moet communiceren. ▪ De student kan de organisatie en economische omgeving beschrijven en analyseren om een eenvoudig verdienmodel samen te stellen. 	Fase 2 (semester 3 en 4) <ul style="list-style-type: none"> ▪ De student kan op tactisch-operationeel niveau een businessplan opstellen waarin een innovatieve en duurzame waardepropositie wordt geformuleerd. ▪ De student kan innovatieve en creatieve productideeën genereren en productconcepten in complexe situaties ontwikkelen. ▪ De student kan gemaakte keuzes verantwoorden aan de eigen organisatie (directie) en aan klantrelaties. ▪ De student kan een project of organisatie (onderdeel, - afdeling, - business unit) vormgeven en leiden, ook in samenwerking met anderen. Hierbij kan de student met verschillende doelgroepen communiceren, met inachtneming van culturele verschillen.

Tabel 2. Uitwerking van de leeropbrengst 'Business development' naar fases.

Het panel stelt vast dat de opleiding de beoogde leeropbrengsten heeft uitgewerkt in een dekkend programma. Via een matrix heeft de opleiding de koppeling tussen de leeropbrengsten en het onderwijsprogramma met de diverse modules inzichtelijk gemaakt.

De opleiding heeft dit nog verder uitgewerkt naar leerdoelen per module. Deze leerdoelen zijn opgenomen in de studiewijzer van iedere periode. Zo luiden enkele doelen van het tweedejaars project Modern MarCom als volgt:

- De student kan een customer journey vanuit klantperspectief opstellen.
- De student kan een strategie vertalen in marketingdoelstellingen en KPI's.
- De student kan zichzelf middels een website op professionele en passende wijze profileren.

Vorm en inhoud programma

Het programma van de Ad CE voltijd heeft een duur van twee jaar en omvat 120 EC. Het eerste jaar is opgebouwd uit twee semesters, die ieder vervolgens weer bestaan uit twee periodes van 10 weken. Iedere periode wordt gekenmerkt door een eigen thema. De laatste twee periodes van jaar 2 betreffen het afstuderen.

Semester 1		Semester 2	
Periode 1: Marktanalyse	Periode 2: Businessplan	Periode 3: Onderzoek en Advies	Periode 4: E-marketing
Marketing 1 Consumentengedrag Company meets Student English Grammar Commercieel schrijven 1: Taalvaardigheid	Bedrijfseconomie 1 Recht Sales Business Management Company meets Student English Writing	Marketing 2 Marktonderzoek English Speaking Company meets Student Commercieel schrijven 2: Rapporteren	Bedrijfseconomie 2 Elective Company meets Student E-marketing
Semester 3		Semester 4	
Periode 1	Periode 2	Periode 3 & 4	
Module Modern MarCom Company meets Student	Module Project design Module Sales Communicatieve vaardigheden Engels Communicatieve vaardigheden Nederlands Career Start Up	Afstudeertraject	

Tabel 2. Overzicht van het onderwijsprogramma van de Ad CE

Zoals in bovenstaande tabel is samengevat, is het eerste jaar opgebouwd uit vier periodes met ieder een eigen thema. Studenten maken op deze manier kennis met een breed palet aan aspecten van de vakgebieden van marketing en sales, zo ziet en hoort het panel. De verschillende modules en workshops in een periode zijn gerelateerd aan de betreffende thematiek, en ditzelfde geldt voor de projecten en opdrachten waar de studenten in die periode zowel in groepsverband als individueel aan werken. Er is sprake van een goede samenhang. De complexiteit van opdrachten en de zelfstandigheid die van studenten wordt verwacht, nemen toe naarmate de studie vordert.

Het panel merkt op dat het onderwijsprogramma van jaar 1 nog vrij traditioneel lijkt te zijn ingericht, met weliswaar een praktijkgerichte inslag, maar tevens met relatief veel kleinere onderwijseenheden en theoretische vakken. De opleiding heeft dit zelf ook geconstateerd en werkt aan een herijking van het onderwijs. In de voltijdse bacheloropleiding wordt al gewerkt met leeruitkomsten en grotere onderwijseenheden. De ambitie is om als Ad-opleiding mee te gaan in die ontwikkeling. Het panel moedigt dit aan. De extra lessen die de opleiding voor sommige vakken in jaar 1 aanbiedt, vindt het panel een sterk punt.

Het tweede jaar van de Ad CE kent al wat grotere onderwijseenheden. In jaar twee staan drie beroepsrollen centraal, die in nauwe afstemming met het regionale werkveld zijn gekozen. Het betreft (i) de rol van marketingcommunicatie medewerker met nadruk op online marketing, (ii) de rol van sales medewerker en (iii) de rol van project design medewerker. In de rol van project design medewerker moeten studenten bijvoorbeeld de commerciële invulling van een omgevingsgebied uitwerken of een nieuwe concept bedenken voor het jaarlijkse Eindhovense festival 'GLOW'.

Uit de documentatie vernam het panel dat de opleiding in jaar 2 geregeld de methode van de pressure cooker inzet bij projecten. Dit is een bewuste keuze van de opleiding om de dagelijkse praktijk van de professional na te bootsen. Het panel vindt dit een goed onderbouwde keuze, maar vraagt zich af of, gezien de extra studiedruk die dit oplevert, dit niet iets meer beperkt zou moeten worden. Het panel merkte namelijk op dat dit leidt tot (extra) studiedruk bij studenten. De studenten ervaren het tweede jaar als pittig; in het bijzonder periode 2 van jaar 2. Studenten

moeten aan meerdere projecten tegelijkertijd werken. Dit resulteert bij sommige studenten in onvoldoende structuur, wat de ervaren studiedruk verhoogt. Het panel vraagt de opleiding om bij de herijking de door studenten ervaren studiedruk te betrekken.

Beroepsvaardigheden

Eén van de zes beoogde leeropbrengsten betreft de 'skills van de commercieel professional'. Het betreft elf vaardigheden, geformuleerd in het landelijk domeinprofiel (zie buitenste ring Figuur 1), die centraal staan in de ontwikkeling van de student. De student bepaalt zelf aan welke vaardigheden hij tijdens een periode wil werken. Uiteindelijk moet hij tijdens zijn afstuderen aantonen dat hij progressie heeft geboekt in de beheersing van alle elf vaardigheden en deze in voldoende mate beheerst (meer hierover in standaard 3 en 4).

Bij de start van de opleiding bepaalt de student waar hij, op een schaal van 0 tot 10, staat in de ontwikkeling van elk van de elf vaardigheden. Tijdens het eerstejaars vak Management & Professionaliteit werkt de student aan zijn zelfinzicht. Gedurende de projecten, tijdens workshops, en tijdens Company meets Student (CmS) werkt de student aan de ontwikkeling van zijn vaardigheden. Zijn ontwikkeling, de bewijzen daarvoor en de reflectie daarop, legt de student ieder semester vast in een zogenoemd passiefolio, dat uiteindelijk ook onderdeel uitmaakt van het afstuderen (zie standaard 3 en 4).

CmS is een module die in iedere periode – met uitzondering van het afstuderen – aan bod komt. Het doel is om studenten kennis te laten maken met het werkveld en hen een realistisch beeld te laten vormen van de beroepspraktijk. CmS bouwt zich op gedurende de studie. Het start in het eerste jaar met gastcolleges en bedrijfsbezoeken. In de coronatijd is dit vervangen door online webinars. Zo verzorgde Studio Clara een gastcollege over storytelling. Het verkrijgen van inzicht in de drie eerder genoemde beroepsrollen is eveneens een doel van CmS. En, ter illustratie, schrijven de studenten in semester 3 individueel een advies voor een studentondernemer.

Het panel is onder de indruk van de praktijkgerichtheid van het programma, met Company meets Student, de opdrachten voor organisaties als Milka en Coca Cola, de afstudeerstage en de praktijkervaring van docenten (zie verderop onder 'Docententeam'). Een succesfactor in dezen is de relatiemanager van FHEC, zo meent het panel. Deze bindt nieuwe 'Partners in Education' aan FHEC en genereert opdrachten vanuit het werkveld voor de opleidingen van het instituut, waaronder voor de Ad CE.

Eigen leerproces

De opleiding biedt geen minoren of specialisaties aan. Zij faciliteert en stimuleert de ambities en het eigen leerproces van de student door middel van onder andere het passiefolio, en de vrije ruimte binnen Company meets Student en de module Modern MarCom. De vrije ruimte biedt studenten de mogelijkheid om zelf praktijkervaring op te doen door middel van een korte stage in een functie die past bij de opleiding. Ook kunnen studenten ervoor kiezen om in de vrije ruimte workshops of cursussen te volgen, die bijdragen aan de ontwikkeling van kennis en vaardigheden die de student graag wil verbeteren. Verder biedt ook de afstudeerstage ruimte aan de student om een stageplek en opdracht te werven, die past bij de doelen en ambities van de student.

Docententeam

Alle docenten geven zowel les in de Ad CE als in de bacheloropleiding CE. Dit maakt dat zij allen goed in staat zijn het verschil tussen de beide opleidingsniveaus te duiden. Een aanzienlijk deel van de docenten geeft tevens les in de flexibele deeltijdvariant van de Ad- en de bacheloropleiding CE. Het panel ziet hier meerwaarde in.

Het panel heeft tijdens de audit gesproken met een gepassioneerd, vakinhoudelijk deskundig en didactisch bekwaam docententeam. Zowel de voltijdstudenten, als in het bijzonder de

deeltijdstudenten, waarden het zeer dat alle docenten in de praktijk werkzaam zijn of zijn geweest. Dit stelt hen in staat om praktijkvoorbeelden te geven, die de theorie tot leven brengen. Zo heeft één van de docenten met wie het panel sprak nog steeds een eigen creatief bureau, waarmee zij als zzp'er voor klanten opdrachten uitvoert in de rol van o.a. marketingmanager. Een andere docent is werkzaam bij een creatief bureau dat zich bezig houdt met o.a. merkstrategie, visuele identiteit en huisstijlontwikkeling.

De opleidingsachtergronden van de docenten sluiten aan bij de vakgebieden van Commerciële Economie. Docenten zijn o.a. opgeleid in Communicatiewetenschappen, Commerciële Economie, Onderwijskunde, Toerisme, Management & Organisationswetenschappen, Bedrijfskunde en Sales Management. Ruim 85% van de docenten beschikt over een mastergraad. De docenten hebben vrijwel allemaal de BKO en BKE behaald. De studenten zijn enthousiast over hun docenten, die toegewijd zijn en zorgen voor een gemoedelijke en persoonlijke sfeer.

De docenten zijn zeer te spreken over de ruimte die zij krijgen om zichzelf te ontwikkelen, zowel qua tijd als qua onderwerp. Momenteel ligt de nadruk op de overgang van docent naar coach en op studentenwelzijn. Dit laatste is mede ingegeven door de gevolgen van de coronaperiode. Op deze thema's heeft professionalisering plaatsgevonden. Zo is een aantal collega's gespecialiseerd in het begeleiden van studentenproblematiek in brede zin (o.a. studiedruk, en ook is er aandacht voor de thuissituatie).

Naast gezamenlijke scholingsactiviteiten worden ook de persoonlijke scholingsbehoeften van docenten erkend. Ook hierin merkt het panel dat docenten keuzes maken die in hun ogen aansluiten bij wat studenten nodig hebben. Dit vindt het panel heel mooi. Zo gaat één van de docenten komend jaar starten met de Master Educational Needs. Daarnaast heeft de opleiding aandacht voor werkdruk en heeft zij hier een goede aanpak op ontwikkeld, waarbij via de planning in de gaten wordt gehouden hoeveel werk iedereen op zijn bordje heeft en waarbij bij de werkverdeling nadrukkelijk aandacht is voor de voorkeuren en talenten van docenten.

Studiebegeleiding

Studenten zijn tevreden over de studieloopbaanbegeleiding (SLB) die zij ontvangen. Al voor de zomer maken de studenten kennis met hun SLB'er en bij de start van het eerste studiejaar vindt een aantal SLB-lessen plaats om studenten wegwijs te maken bij Fontys, zowel fysiek als digitaal. De Ad CE student heeft de volledige studie dezelfde SLB'er en gedurende de studie vindt er iedere periode een individueel gesprek plaats tussen de student en zijn SLB'er. De SLB'ers zijn zeer goed bereikbaar, zo vertellen de studenten aan het panel. En indien nodig of gewenst kan de SLB'er een student doorverwijzen naar tweedelijnsondersteuning van bijvoorbeeld een decaan of studentenpsycholoog.

Voorzieningen en informatievoorziening

Onder andere uit het studentenhoofdstuk in de ZER en ook uit de gevoerde gesprekken met studenten, blijkt dat zij content zijn met de voorzieningen die zij op Fontys tot hun beschikking hebben. Zo zijn er voldoende werkplekken aanwezig waar studenten alleen of in groepjes kunnen werken. Ook zijn de studenten blij met de extra faciliteiten die voor een aantal vakken ter beschikking worden gesteld, zoals de kennisclips voor Bedrijfseconomie.

De informatievoorziening is eveneens op orde, zo hoorde en zag het panel. Zo is er bijvoorbeeld voor iedere periode een duidelijke studiewijzer beschikbaar, waarin naast de planning, ook uitgebreide informatie is opgenomen over de verschillende modules (tijdsbesteding, docenten, leerdoelen, lesindeling, toetsing en literatuur).

Ad CE deeltijd

De Ad CE deeltijd is opgebouwd uit vier eenheden van leeruitkomsten van ieder 30 EC. Het betreft de EvL's (1) Externe analyse van de organisatie, (2) Interne analyse van de organisatie, (3) Opzetten en realiseren van marketingactiviteiten en (4) Opzetten en realiseren van

salesactiviteiten. De student kiest een voor hem relevante volgorde van de EvL's. Het eerste jaar Ad CE deeltijd bestaat uit EvL 1 en 2, waarbij de volgorde niet uitmaakt. Het tweede leerjaar bestaat eveneens uit twee EvL's (EvL 3 en 4); ook hierbij speelt de volgorde geen rol.

De deeltijdstudenten levert hun eigen werkomgeving de context voor de ontwikkeling en realisatie van de EvL's. Studenten passen de theorie direct in de praktijk toe en zien hier duidelijk de meerwaarde van. Zo vertelde één van de deeltijdstudenten dat de marktanalyse die zij voor haar studie moest uitvoeren, zeer bruikbaar was voor de ISO-audit van haar organisatie.

De studenten worden gedurende de hele studie naar tevredenheid begeleid door een studietoestel, die hen begeleidt bij de keuzes waar de studenten voor staan in de route door de EvL's. Ook bespreken de studietoestels met de studenten de balans tussen werk, privé en studie. Verder wordt aan het begin van ieder semester een tutor bekend gemaakt, die zowel de individuele student als de leergroep in zijn geheel als inhoudelijk expert op de EvL begeleidt. De tutor kijkt bijvoorbeeld ook mee naar de mogelijkheden om een leeruitkomst op basis van eerdere werk- of leerervaring te valideren.

Reeds ten tijde van de visitatie in het kader van het Experiment Leeruitkomsten in 2020 had FPE een werkgroep ingericht voor de herpositionering van de EvL's. Het doel was te onderzoeken hoe de BOKS-elementen voortaan middels een EvL-assessment aangetoond kunnen worden. De aparte BOKS-toetsing leidde namelijk tot dubbele toetsing met veel kleine toetseenheden en bovendien zagen de studenten niet altijd de relatie niet tussen de opdrachten bij de EvL's en de BOKS-elementen. Hierdoor werd het behalen van de BOKS-toetsen een doel op zich voor de studenten in plaats van een middel leeruitkomsten aan te tonen.

Inmiddels is de positionering van de BOKS veranderd. De benodigde kennis en vaardigheden zijn beschreven in de leeruitkomst zelf. Dit maakt dat de connectie tussen de kennis en vaardigheden en de realisatie van de leeruitkomsten helder is. Deze verandering maakt deel uit van een groter herpositioneringsproject van FPE, dat vanaf september 2022 geïmplementeerd zal gaan worden.

Het panel constateert dat de deeltijddopleiding na de visitatie in 2020 serieus aan de slag is gegaan met de aanbevelingen en inmiddels grote stappen heeft gemaakt, die voor een deel nog ten uitvoer moeten worden gebracht, maar op papier al wel – zo goed als – gereed zijn. Het panel verwacht dat deze ontwikkelingen de studeerbaarheid van de opleiding verder vergroten.

Weging en Oordeel

In zijn overwegingen neemt het panel mee dat de Ad CE voltijd een opleidingsprogramma heeft ontwikkeld dat de beoogde leeropbrengsten afdekt. De opleiding heeft een praktijkgerichte insteek, waarin het regionale werkveld nadrukkelijk is betrokken. Het panel is onder de indruk van de wijze waarop het de opleiding lukt om bedrijven 'binnen te halen' in de opleiding.

Het panel merkt op dat het programma in het eerste jaar nog vrij traditioneel is met relatief veel kleine onderwijseenheden. Het panel weegt mee dat de opleiding dit zelf ook in het vizier heeft, hierop reflecteert en bij de herijking wil toewerken naar grotere onderwijseenheden. In het tweede jaar is dit reeds het geval.

De opleiding wordt verzorgd door een bevlogen en vakinhoudelijk deskundig team. De docenten hebben een relevante opleidingsachtergrond; de overgrote meerderheid heeft een masteropleiding afgerond. Met hun ervaring in de beroepspraktijk, zijn de docenten bovendien in staat om theorie en praktijk aan elkaar te koppelen. Studenten waarderen dit, evenals de betrokkenheid en nabijheid van docenten. De docenten krijgen de ruimte om zich te professionaliseren en zij benutten deze ruimte ook. Het panel vindt het verder een pré dat docenten zowel lesgeven in de Ad, de bachelor, de voltijd en de deeltijd. Dit zorgt voor een natuurlijke afstemming. De voorzieningen, informatie en de studiebegeleiding zijn op orde.

De Ad CE deeltijd heeft sinds de visitatie in 2020 een goede ontwikkeling doorgemaakt. De integratie van de BOKS-elementen in de leeruitkomsten, dat in het volgend studiejaar wordt uitgerold, is hiervan een sprekend voorbeeld.

Op basis van bovenstaande bevindingen, en met vertrouwen in de herijking van het voltijdse curriculum en de herpositionering van FPE, komt het panel voor standaard 2 tot het oordeel 'voldoet'.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen

Aan de basis van de toetsing binnen de Ad CE ligt het FHMM Toetsbeleidsplan. Dit toetsbeleid heeft betrekking op de toetsing van alle opleidingen van het voormalig instituut FHMM. Met de samenvoeging van de vier voormalige instituten tot FHEC (zie Inleiding) is in afstemming met de examencommissie gekeken naar het toetsbeleid en besloten om het FHMM Toetsbeleidsplan 2016-2020 te verlengen tot het moment waarop het nieuwe FHEC Toetsbeleidsplan van kracht wordt. Het nieuwe FHEC Toetsbeleidsplan is ten tijde van de audit (19 mei 2022) in de maak.

In het FHMM Toetsbeleidsplan zijn een zestal uitgangspunten opgenomen:

- Toetsing is een integraal onderdeel van het curriculum. Toetsen zijn richtinggevend voor het leer- en ontwikkelproces, waarbij aandacht is voor authentieke toetsing;
- Leren, ontwikkelen en toetsen wisselen elkaar af. De toetsen en de inhoud van een leerarrangement vormen een samenhangend geheel;
- Aan elke toets is feedback verbonden, mondeling en of schriftelijk;
- (Deel)tentaminering, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het studievoortgangstelsel, biedt informatie voor de studieloopbaanbegeleiding;
- De kennis, vaardigheden en houding die bij de toetsen aan bod komen zijn relevant voor de latere beroepsuitoefening;
- Door middel van toetsing onderbouwt de student de eigen ontwikkeling, waarbij de student in toenemende mate zelf verantwoordelijk is voor het eigen leerproces.

Het toetsplan van de opleiding sluit aan bij deze uitgangspunten en dekt de beoogde leerresultaten af, zo stelt het panel vast. De nadruk van de toetsing in het eerste jaar ligt op de lagere niveaus van Bloom (onthouden, begrijpen, toepassen) en is erop gericht dat studenten de theorie beheersen en gaan toepassen in steeds complexere situaties. Bij de toetsing van de modules in jaar 2 is er steeds meer aandacht voor de hogere niveaus van Bloom (analyseren, evalueren en creëren), zoals tijdens de tweedejaars modules Modern MarCom en Project Design.

Om aan te sluiten bij bovenstaande uitgangspunten zet de opleiding verder een mix van toetsvormen in, waaronder integrale kennistoetsen, individuele assessments, vaardigheidstoetsen, beroepsproducten, het passiefolio en criteriumgerichte interviews. In het eerste jaar organiseert de opleiding formatieve tussentijdse toetsen voor een aantal vakken, zodat studenten zich kunnen voorbereiden op de summatieve toetsing. Dit wordt door de studenten gewaardeerd.

Via het passiefolio houdt de opleiding zicht op de ontwikkeling van de student, specifiek met betrekking tot de elf vaardigheden uit het landelijk beroepsprofiel. Het passiefolio bouwt in semester 1, 2 en 3 op. Ieder semester reflecteert de student op zijn eigen ontwikkeling en wordt het passiefolio beoordeeld. Na semester 3 wordt het afgesloten.

Het kostte het panel enige moeite om inzichtelijk te krijgen hoe de beoordeling van het passiefolio in elkaar steekt. Het panel begreep van de docenten dat, alhoewel de student op elk van de elf vaardigheden moet aantonen deze in voldoende mate te beheersen, bij de beoordeling met name de door de student doorgemaakte ontwikkeling centraal staat. Bij het afstuderen (semester 4) wordt gewerkt met een nieuw passiefolio, waarbij het startniveau op

basis van semester 3 wordt bepaald. Ook als een vaardigheid al is behaald op het beoogde niveau, moet er in het passiefolio van het afstuderen toch aandacht aan worden geschonken. Als de opleiding bij de beoordeling van de vaardigheden inderdaad een ontwikkelingsgerichte insteek wil hanteren, dan vraagt het panel zich af of een beoordeling met punten hier de beste vorm voor is. Hier zou de opleiding nog eens over na kunnen denken.

De studenten lieten het panel desgewenst weten dat voor hen bij elke module duidelijk is waar ze op beoordeeld worden. Dit is vastgelegd in de studiewijzers, die voor iedere periode beschikbaar zijn. Het panel zag ook dat de opleiding voor de meeste toetsen heldere rubrics heeft ontwikkeld, die bijdragen aan de transparantie en navolgbaarheid van de beoordelingen. De studenten zijn over het algemeen tevreden over de toetsing.

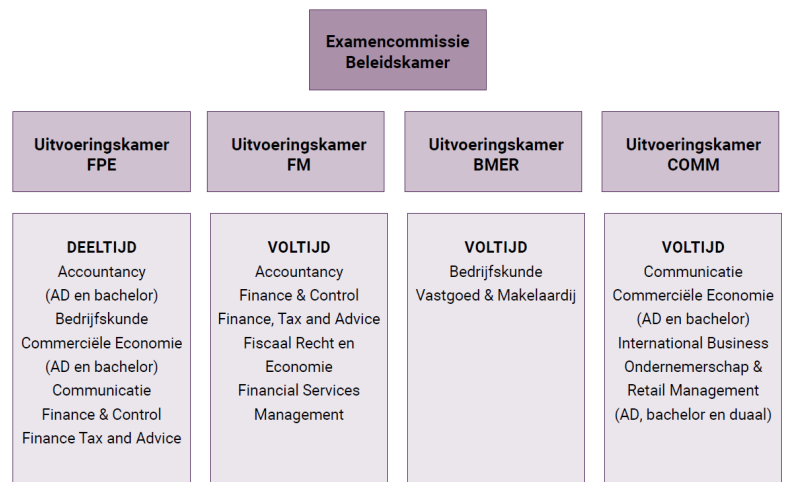
Kwaliteitsborging

De kwaliteit van de toetsing wordt op meerdere manieren door de opleiding georganiseerd en bewaakt. De docenten, het ToetsExpertTeam (TET) en de examencommissie werken hierin samen. Bijna alle docenten hebben de Basiskwalificatie Examinering (BKE) gehaald. De toetsconstructie vindt plaats op basis van reeds vastgestelde leerdoelen, een toetsmatrijs en een ontwikkelde rubric/beoordelingsformulier. Het TET ondersteunt docenten bij de constructie van toetsen. Binnen de Ad CE voltijd wordt sinds februari 2022 gewerkt met het TET ter vervanging van de toetscommissie. De toetscommissie voerde vooral na toetsafname analyses uit ten behoeve van de toetskwaliteit, terwijl het TET aan de voorkant bijdraagt aan de kwaliteit van de toets. Het panel vindt dit een mooie ontwikkeling. Verder wordt gebruik gemaakt van het vierogenprincipe doordat iedere geconstrueerde toets tegen gelezen wordt door een andere examinerator uit de vakgroep om de kwaliteit van de toetsing nog verder te borgen.

Tijdens het locatiebezoek bekeek het panel een selectie van gemaakte en beoordeelde toetsen. Het betrof onder meer kennis- en casustoetsen (bv. Marketing 1) en projectopdrachten (bv. opstellen van een adviesplan en businessplan). Het panel constateert dat de opleiding de toetsen goed heeft vormgegeven. De toetsen zijn duidelijk, gaan veelal gepaard met heldere rubrics, zijn van een passend niveau en de gegeven beoordelingen zijn over het algemeen goed navolgbaar.

FHEC heeft één gezamenlijke examencommissie voor alle opleidingen. De examencommissie kent één beleidskamer en vier uitvoeringskamers. De voltijd Ad Ce valt onder de uitvoeringskamer COMM. De deeltijd Ad CE valt onder de uitvoeringskamer FPE.

De beleidskamer van FHEC bestaat uit de voorzitters van alle vier de uitvoeringskamers en wordt voorgezeten door een 'onafhankelijk' voorzitter. De beleidskamer zorgt voor harmonisatie van de beleidsmatige zaken, bijvoorbeeld gelijke criteria voor het aanstellen van examinatoren. De voorzitter van de beleidskamer spreekt met regelmaat met de directeur van FHEC.

De opleidingskamer COMM kent van ieder van de participerende opleiding ten minste één vertegenwoordiger. De voorzitter van de opleidingskamer spreekt ongeveer eens per maand met de opleidingsmanager van de Ad CE.

Tijdens de audit sprak het panel met de voorzitter van de beleidskamer FHEC, met de voorzitter van de uitvoeringskamer COMM en tevens lid van de beleidskamer FHEC, en met een lid dat namens de opleiding Ad CE zitting heeft in de uitvoeringskamer COMM. Op basis van dit gesprek en het ingeziene jaarverslag van de examencommissie, stelt het panel vast dat de examencommissie haar taken naar behoren uitvoert en weet wat er speelt binnen de Ad CE. Zo staan onder andere de navolgbaarheid van beoordelingen en het tactisch operationeel niveau van de afstudeerstageopdrachten voor komend jaar op de borgingsagenda van de examencommissie. Signalen krijgt de examencommissie o.a. binnen via de analyses die door de opleiding (en tot voor kort door de toetscommissie) werden uitgevoerd en de (externe) reviewboard die afstudeerdossiers bekijkt.

Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de examencommissie en de opleiding de PDCA-cyclus doorlopen. Zo gaat bijvoorbeeld het verslag van de reviewboard naar zowel de examencommissie als de opleiding en wordt het besproken met de afstudeercoördinator. De overeengekomen acties worden op papier gezet en de opleiding koppelt tussentijds aan de examencommissie terug welke acties zij reeds heeft uitgevoerd. Tevens krijgt de reviewboard de opdracht om bij de volgende review expliciet te bekijken of de implementatie van de adviezen heeft plaatsgevonden en het gewenste resultaat oplevert.

Het afstudeertraject

Het laatste semester van de opleiding vormt het afstudeertraject voor de studenten. Dit bestaat uit twee verplichte onderdelen, namelijk de afstudeerstageopdracht en het passiefolio. Beide onderdelen moeten ten minste met een voldoende worden beoordeeld en vertegenwoordigen elk 15 EC.

Tijdens de afstudeerstage van 20 weken moet de student een actieonderzoek uitvoeren. Het plan van aanpak voor zijn onderzoek heeft de student reeds gemaakt in periode 2, tijdens de 'Carereer start-up bijeenkomsten'. Tijdens de afstudeerstage dient de student een afstudeerproduct te vervaardigen. Het gaat meestal om een adviesplan op tactisch-operationeel niveau.

Het passiefolio is een portfolio waarin de student reflecteert op zijn ontwikkeling van de elf skills (zie standaard 1).

Na inlevering van de afstudeerstageopdracht en het passiefolio vindt de afstudeerzitting plaats. De student houdt een presentatie over zijn afstudeerstageopdracht, waarna een criterium gericht interview plaatsvindt dat door twee assessoren wordt afgenomen. Hierin wordt de student allereerst kritisch bevraagd over zijn afstudeeropdracht en in het tweede deel van de afstudeerzitting wordt ingegaan op het passiefolio en de ontwikkeling van de student. Tijdens de laatste fase van de afstudeerzitting gaan de beide assessoren in beraad en bepalen zij samen de eindcijfers voor de afstudeeropdracht en voor het passiefolio. De totstandkoming van het eindcijfer voor de afstudeeropdracht kent en viertal onderdelen:

- A. Opdrachtformulering, onderzoek en analyse (40%)
- B. Advies (40%)
- C. Verdediging middels criterium gericht interview (20%)
- D. Rapportage (indien rapportage onvoldoende, dan maximaal één punt aftrek)

Ad CE deeltijd

FPE beschikt over een eigen toetsbeleid dat aansluit bij het onderwijsconcept van flexibele leerroutes. De toetsing van de EvL's binnen de Ad CE deeltijd geschiedt via een portfolio waarin studenten aan de hand van beroepsproducten één of meerdere leeruitkomsten uitwerken die gerelateerd zijn aan het taakgebied dat in de EvL centraal staat. De leeruitkomsten die onderdeel zijn van een EvL worden ook tijdens een assessment door twee assessoren beoordeeld met behulp van rubrics.

De studenten tonen de beoogde leeropbrengsten op eindniveau aan middels EvL 3 en EvL 4. Ook hiervoor geldt dat de studenten een portfolio samenstellen met bewijs en tijdens een criterium gericht interview door twee assessoren bevestigd worden om de beheersing van de leeruitkomsten vast te stellen. Het panel bekeek een aantal portfolio's, opnames van criteriumgerichte interviews (CGI's) en beoordelingen van EvL 3 en EvL 4 en concludeert op basis daarvan dat de beoordelingen goed navolgbaar zijn.

De examencommissie is nadrukkelijk betrokken bij ontwikkelingen in de deeltijdopleidingen van FPE, die allen meedoen aan het Experiment Leeruitkomsten. Onder andere was en is de examencommissie betrokken bij de niveaubepaling van de Ad CE, het duiden van de eenheden van leeruitkomsten, de aanpassing van rubrics en het vergroten van de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid bij de assessments door kalibratie. Ook houdt de examencommissie scherp toezicht op het eindniveau. Op haar verzoek vindt periodiek screening plaats van toetsen en eindproducten van de Ad CE om te borgen dat het eindniveau aan de maat is.

Het huidige panel maakt verder uit de gevoerde gesprekken en de bestudeerde documentatie op dat de opleiding opvolging heeft gegeven aan de aanbevelingen die het toenmalige panel in 2020 heeft gedaan. De belangrijkste ontwikkeling is dat de opleiding de toetsing van de BOKS-elementen vanaf september 2022 zal integreren, in de toetsing van de EvL's, waardoor de EvL's centraal staan in de toetsing.

Weging en Oordeel

Het panel concludeert dat de opleiding voor haar beide varianten beschikt over een toetsprogramma dat de beoogde leeropbrengsten afdekt en studenten stimuleert zich te ontwikkelen. De manier waarop de toetsen worden geconstrueerd en afgenomen, zorgt voor een transparant, valide en betrouwbaar beoordelingsproces. Kalibraties, de BKE-scholing van docenten, en het gehanteerde vierogenprincipe bij toetsconstructie, dragen hieraan bij. De ontwikkeling van analyse van de toetskwaliteit achteraf naar ondersteuning bij de constructie van toetsen aan de voorkant door het ToetsExpertTeam, vindt het panel positief. De toetsen representeren verder het gewenste niveau en de beoordelingen zijn over het algemeen goed navolgbaar. Aandacht vraagt het panel voor de beoordeling van de skills in de voltijdopleiding.

De examencommissie vervult haar wettelijke taken. Samen met het ToetsExpertTeam (voltijd), de toetscommissie (deeltijd) en de reviewboard heeft zij zicht op de kwaliteit van de toetsen en de uitvoering ervan. Bovendien geeft de examencommissie er blijk van te weten wat er speelt binnen de opleiding(svarianten) en heeft zij helder voor ogen welke uitdagingen er liggen.

Het panel concludeert op basis van de bevindingen dat de opleiding met beide varianten voldoet aan de basiskwaliteit en het komt voor standaard 3 dan ook tot het oordeel 'voldoet'.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Afstudeerniveau

Het panel heeft van vijftien studenten het afstudeerdossier bekeken: zes van studenten uit de flexibele deeltijdvariant en negen van voltijdstudenten. Voor afgestudeerden van de Ad CE voltijd betrof het zowel de afstudeerstageopdrachten, de passiefolio's als opnames van de afstudeerzittingen. Voor afgestudeerden van de Ad CE deeltijd betrof het de portfolio's van EvL3 en EvL4 en opnames van de assessments. Bij de selectie is rekening gehouden met een verdeling over de jaren 2020 en 2021 en met een spreiding in resultaten.

Het panel is het eens met de beoordelingen van de examinatoren als het gaat om de realisatie van de beoogde leerresultaten door de studenten. Zij tonen allen met hun afstudeerstageproject, passiefolio en afstudeerzitting (voltijd) of portfolio's en assessments (deeltijd) aan het gewenste niveau te bereiken. Uit de opnames van de afstudeerzittingen/assessments blijkt tevens dat de examinatoren/assessoren zorgvuldig te werk gaan bij de totstandkoming van de beoordeling.

De beoordelingscriteria bij de afstudeerzitting van de voltijdvariant worden in eerste instantie door de assessoren gewaardeerd met onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Op basis van de beschrijvingen in het beoordelingsformulier is het voor het panel goed navolgbaar waarom tot de betreffende waarderingen is gekomen. Vervolgens wordt de waardering op basis van de woordelijke beoordelingsschaal omgezet naar een cijfer. De vertaling van woordelijke beoordeling naar cijfer was voor het panel nog niet geheel helder. Het cijfer representeert, naar het oordeel van het panel, in een aantal gevallen niet de feedback van de assessoren (bv. een relatief hoog cijfer bij een beoordelingsformulier met een aanzienlijk aantal verbeterpunten, of andersom). Het panel vernam dat de navolgbaarheid van de totstandkoming van het cijfer momenteel ook onderwerp van gesprek is in de examencommissie.

Verder viel het het panel op dat één eindwerk uit de voltijd eigenlijk niet had mogen passeren, gelet op de eigen 'knock out' criteria van de opleiding. Dit betrof het criteria 'maximaal aantal woorden' en 'bronvermelding'. Laatstgenoemde was niet volledig, zo constateerde het panel. En de betreffende student had het maximum aantal woorden met 15% overschreden, maar heeft hier blijkens het beoordelingsformulier toestemming voor gekregen. Het panel zou de opleiding willen meegeven na te denken over de vraag wat het nut en de noodzaak is van een dergelijke criterium, als hier niet op wordt 'gehandhaafd'. Overigens is het panel het wel eens met de conclusie van de examinatoren dat de student aantoont de beoogde leerresultaten te hebben gerealiseerd.

De opleiding had in haar ZER opgemerkt dat sommige afstudeerstageopdrachten neigen naar strategisch niveau in plaats van naar tactisch-operationeel niveau. Het panel zag dit in enkele afstudeerstageopdrachten terug en raadt de opleiding aan om vanaf de Career Start-Up scherp te zijn op de onderzoeksvraag en de wijze waarop de student daarmee aan de slag gaat en om met de opdrachtgevers te bespreken wat er precies van een Associate degree-student verwacht kan worden.

Uitstroom en functioneren in de praktijk

Zo'n 16% van de Ad CE voltijd stroomt door naar de bacheloropleiding Commerciële Economie van FHEC. De rest van de studenten stroomt uit en gaat aan het werk. Alumni vinden vrij gemakkelijk een baan en komen met name terecht in functies gerelateerd aan sales en marketing. De alumni van de voltijdvariant met wie het panel sprak, werken o.a. als accountmanager bij een dierenegroothandel en salesvertegenwoordiger bij een ICT bedrijf. Zij geven aan dat hun vaardigheden aansluiten op de kwaliteiten die nodig zijn in de uitvoering van hun werkzaamheden. De breedte van de opleiding maakt dat ze bovendien kunnen meepraten over verschillende onderwerpen, zoals marketing, sales en debiteurenbeheer. Tegelijkertijd zorgt de breedte van de opleiding er bij sommige studenten voor dat ze niet goed weten welke functies zij precies kunnen uitvoeren, zo merkte het panel. Van de deeltijdstudenten kiest ongeveer 50% ervoor door te stromen naar de deeltijd bacheloropleiding Commerciële Economie. De Ad-opleiding sluit vanuit hun perspectief naadloos aan op de bacheloropleiding. Doordat ze al ervaring hebben met het samenstellen van een portfolio en reeds opdrachten hebben uitgevoerd, weten ze wat hen te wachten staat.

De andere 50% stroomt na de Ad-opleiding uit. Over het algemeen hebben zij de opleiding gevolgd met het doel om door te groeien. Eén van de alumni van de Ad CE deeltijd – die nu de bachelor volgt – is inmiddels gepromoveerd tot senior accountmanager bij een IT-bedrijf.

Weging en Oordeel

Het panel concludeert dat de studenten van zowel de voltijd- als deeltijdvariant met de diverse afstudeeronderdelen (voltijd: afstudeerstageopdracht, passiefolio en afstudeerzitting | deeltijd: portfolio's en assessments EvL 3 en EvL 4) laten zien dat zij de beoogde leerresultaten / leeruitkomsten hebben behaald. De toegepaste beoordelingscriteria en -formulieren zijn over het algemeen adequaat. En de beoordelingen zijn veelal navolgbaar. Het panel vraagt, net als de examencommissie, aandacht voor de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het cijfer voor de afstudeerzitting in de voltijdvariant.

De alumni die ervoor kozen door te stromen naar de bachelor, ervaren een naadloze aansluiting. De alumni van de voltijdvariant vinden dat de opleiding hen goed heeft voorbereid op het werkveld en zij vervullen functies die aansluiten bij het niveau en het profiel van de opleiding. Alumni van de deeltijdvariant ervaren dat zij door de opleiding zijn gegroeid in hun kennis, vaardigheden en professionaliteit en hen de mogelijkheid wordt geboden om binnen hun organisatie een hogere functie te bekleden.

Op basis van de positieve bevindingen met betrekking tot de gerealiseerde leerresultaten, komt het panel voor standaard 4 tot het oordeel 'voldoet'.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De Ad Commerciële Economie is naar het oordeel van het panel een mooie opleiding. De opleiding is duidelijk praktijkgericht ingestoken, met veelvuldig gastcolleges en bedrijfsbezoeken en opdrachten voor regionale bedrijven. Het onderwijs en de examinering zijn zorgvuldig opgezet en dekken de leerresultaten van het actuele, landelijke domeinprofiel van de Ad Commerce. Het panel is positief over het gerealiseerde niveau, de wijze waarop studenten doorstromen naar de bachelor en hun weg vinden in het werkveld.

De opleiding staat stevig en heeft tegelijkertijd oog voor de toekomst. Er is sprake van zelfreflectie en de ambities zijn helder in beeld; de persoonlijke leerroute van de student, ook in de voltijdopleiding, nog meer centraal te stellen. Het panel zou verder m.b.t. de voltijdvariant met name aandacht willen vragen voor de balans tussen theorie en praktijk in het eerste jaar, de studiedruk die kleine eenheden en regelmatige inzet van pressurecookers met zich meebrengen en de wijze van beoordelen van de passiefolio's.

Gelet op de wijze waarop de deeltijdvariant de aanbevelingen uit de visitatie van het Experiment Leeruitkomsten (2020) heeft opgepakt, trekt het panel de conclusie dat hier sprake is van een lerende organisatie die open staat voor en aan de slag gaat met aanbevelingen en een opleiding aanbiedt die aansluit bij de behoeften van werkende studenten.

De Ad-opleiding Commerciële Economie van Fontys Hogescholen voldoet volgens het panel met beide varianten (voltijd en flexibele deeltijd) op de vier onderzochte standaarden aan de basiskwaliteit. Op basis van de beslisregels van de NVAO komt het panel tot een positief advies over de kwaliteit van de opleiding.

6. AANBEVELINGEN

In het rapport zijn diverse ontwikkelpunten benoemd. Deze ontwikkelpunten zijn alle van belang, maar het panel wil in dit hoofdstuk de nadruk leggen op de onderstaande aanbevelingen:

- Sta bij de herijking van het voltijdprogramma stil bij de vraag of de huidige brede profilering zonder specialisaties nog past bij de persoonlijke leerroute die de opleiding haar studenten wil aanbieden.
- Heb bij de herijking van het programma ook aandacht voor de balans tussen theorie en praktijk (vt, jaar 1), voor de drukte die de hoeveelheid aan kleine onderwijsheden met zich meebrengt (vt, jaar 1) en voor de studiedruk die de pressurecookers de studenten oplevert (jaar 2).
- Verduidelijk de lat voor het beoordelen van de passiefolio's (skills) en overweeg om, in het kader van de geprefereerde ontwikkelingsgerichte insteek, niet meer te werken met een cijfermatige beoordeling voor de passiefolio's.
- Wees bij de Career Start-Up al scherp op de onderzoeksvraag en de wijze waarop de student daarmee aan de slag gaat, om te voorkomen dat de afstudeerstageopdracht van de student op een (te) strategisch niveau plaatsvindt.
- Verhelder de wijze waarop bij de afstudeerzitting de woordelijke beoordeling wordt omgezet naar een cijfer.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogescholen Associate degree Commerciële Economie voltijd/ deeltijd		
Standaard	voltijd	deeltijd
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief	Positief

BIJLAGE II**Programma, werkwijze en beslisregels****Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. Associate degree-opleiding
Commerciële Economie van Fontys Hogescholen, 19 mei 2022**

Tijd	Gesprek
08.00-08.30	Inloop
08.30-08.45	Paneloverleg
08.45-09.30	Gesprek met Management <ul style="list-style-type: none"> - Directeur Fontys Hogeschool Economie en Communicatie - Onderwijsmanager Ad CE vt - Onderwijsmanager Ad CE dt FPE
09.35-10.15 Paralelsessies met opsplitsing panel	<p>Demo 1: Jaar 1 van de Ad CE vt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Docent Marketing, Marktonderzoek en Consumentengedrag, assessor en afstudeerstagecoach - Docent Bedrijfseconomie en Sales, SLB-er, projectcoach, afstudeerstagecoach, afstudeerbegeleider en assessor - Coördinator van Ad CE voltijd, instroom- en switchcoördinator CE, docent M&P, Company meets Student en Project Design, coach, afstudeerstagecoach, assessor - Vier studenten uit jaar 1 <p>Demo 2: Jaar 2 van de Ad CE vt</p> <ul style="list-style-type: none"> - Docent Digital Marketing, modulecoördinator Modern Marcom afstudeerstagecoach, afstudeerbegeleider, assessor - Docent Marketing, Modern Marcom en Project Design, afstudeerstagecoach, afstudeerbegeleider en assessor - Docent binnen module Project Design - Docent binnen module Sales
10.20 – 10.50	Intern overleg
10.50-11.35	Gesprek met studenten <ul style="list-style-type: none"> - Student Ad CE voltijd, jaar 1 - Student Ad CE voltijd, jaar 1 - Student Ad CE voltijd, jaar 1 - Student Ad CE voltijd, jaar 1 - Student Ad CE voltijd, jaar 2 - Student Ad CE voltijd, jaar 2 - Student Ad CE deeltijd FPE - Student Ad CE deeltijd FPE
11.35-11.45	Intern overleg
11.45-12.30	Gesprek met docenten <ul style="list-style-type: none"> - Docent Ad CE vt, Modern Marcom, lid curriculumcommissie CE - Docent Ad CE vt, Project Design, afstudeerstagecoach Ad CE vt - Docent Ad CE vt, projectcoach en SLB-er, afstudeerstagecoach Ad CE vt - Docent Ad CE vt, Company meets Student, afstudeerstagecoach Ad CE vt, coordinator Ad CE vt, lid curriculumcommissie CE - Docent FPE, vakgebied Marketing - Docent FPE, tutor, assessor, afstudeerstagecoördinator Ad CE vt, lid curriculumcommissie opleiding CE en FPE - Docent Ad CE vt, projectcoach en SLB-er - Docent FPE, vakgebied Marketing, tutor, assessor, afstudeerstagecoach Ad CE vt
12.40-13.30	Lunch en materiaalinzage
13.30-14.00	Gesprek met examencommissie FHEC, opleidingskamer MM en FPE en toetscommissie <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Examencommissie FHEC - Lid Examencommissie FHEC - Lid Examencommissie, kamer CO-MM - Voorzitter Toetscommissie, toetsexpertteam CE

14.05-14.40	Gesprek met werkveld en alumni <ul style="list-style-type: none"> - Alumna Ad CE voltijd, 2021 - Alumnus Ad CE voltijd, 2021 - Alumnus Ad Ce deeltijd FPE, 2021 - Alumna Ad CE deeltijd FPE, 2021 - Relatiemanager FHEC - Lid werkveldcommissie, opleiding CE en FPE - Lid werkveldcommissie, opleiding CE
14.45-15.45	Intern overleg panel
15.45-16.05	Terugkoppeling
16.10-17.10	Ontwikkelgesprek

NB. In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018 en het protocol 'Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten' van april 2019. Hierin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft

geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving in totaal één reactie. Het betrof een compliment aan de opleiding.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitaties binnen dit cluster zijn uitgevoerd door de visitatiebureau Hobéon.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III

Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport Ad CE Fontys Eindhoven april 2022
- Domeinprofiel Associate degree Commerce 2021-2025
- Opleidingsprofiel Ad CE Fontys Eindhoven 2021-2022
- OER Ad FPE 2021-2022
- OER FHEC Associate degree 2021-2022
- Studiewijzer Ad CE Algemeen 2021-2022
- Studiewijzer 2021-2022 Ad CE periode 1 t/m 3 (jaar 1)
- Studiewijzers 2021-2022 module 1 t/m 3 (jaar 2)
- Handleiding afstudeerstage Ad Ce 2021-2022
- Feedback formulier bedrijfsbegeleider
- Factsheet Afstudeerstage Commerciële Economie Associate degree
- CV's docententeam Ad CE FPE
- CV's docententeam Ad CE voltijd
- Toetsbeleid FHMM 2016-2020
- Toetsbeleid FPE 2020
- Handleiding Toetsen en Beoordelen FHMM
- Beleid TestVision FHEC
- Toets Expert Team i.o.
- Beleid Toetsinzage FHEC 2021-2022
- Draaiboek borgingsagenda reguliere activiteiten examencommissie 2021-2022 FHEC
- Jaarverslag Examencommissie FHEC 2020
- Jaarverslag Examencommissie FHEC 2021
- Jaarverslag Opleidingscommissie CE 2019-2020
- Jaarverslag Opleidingscommissie CE 2020-2021
- FHEC strategische pijlers
- Notulen vergaderingen Raad van Advies CE
- Startbekwaamheidsonderzoek FHEC CE Ad 2021-2022
- FHEC Afstudeerstage CE Ad bedrijfsmentoren
- Procedure overstap CE Bachelor naar Ad
- Teamplan CE 2022
- Overzicht studieonderdelen en bijbehorende studiepunten CE Ad
- Overzichtslijst van *alle* recente afgestudeerden van studie jaren 2020-2021 en 2021-2022
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen. Een representatieve selectie van gemaakte toetsen, waaronder cases, passiefolio's uit jaar 1 en 2, Inleiding Marketing (via TestVision), project periode 3 Adviesplan, project periode 2 Businessplan.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd. Het betrof negen studenten uit de voltijd- en zes uit de deeltijdopleiding. Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV   Panelsamenstelling

Op 9 mei 2022 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Associate degree Commerciële Economie van Fontys Hogescholen, onder het nummer 010602. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Ad Commerciële Economie Windesheim en Fontys (Ad Commerce (eenmalig uniek))
----------------------	---

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
De heer drs. F. (Frank) Vriens	Voorzitter	Senior beleidsadviseur Leer en Innovatiecentrum van Avans Hogeschool
Mevrouw . J. (Jacintha) Bonsma-Haarlemmer MEd	Lid	Teamleider Leven Lang Ontwikkelen bij de Academie Business & Communicatie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
Mevrouw drs. G.J. (Gera) van der Vegt-Drost	Lid	Senior docent Marketing en Marktonderzoek bij NHL Stenden
De heer Q. (Quinten) Swart	Studentlid	Student Ad Commerciële Economie bij Windesheim.
Mevrouw I. (Inge) van der Hoorn MSc	Secretaris	NVAO getraind secretaris

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Hobéon

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag
+31 (0)70 30 66 800
info@hobeon.nl
www.hobeon.nl